S. MEHEDINȚI

PARTIDELE POLITICE
ȘI
STATUL CORPORATIV

Adevăratele partide sânt profesiunile.

Cea mai mare reformă constituțională, în viața unui stat modern, este organizarea științifică a muncii poporului respectiv.

EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co., S. A.
BUCUREȘTI 1931

www.dacoromanica.ro

S. MEHEDINȚI

PARTIDELE POLITICE
ȘI
STATUL CORPORATIV

Adevăratele partide sânt profesiunile.

Cea mai mare reformă constituțională, în viața unui stat modern, este organizarea științifică a muncii poporului respectiv.

EDITURA LIBRĂRIEI
SOCEC & Co., S. A.
BUCUREȘTI 1931

www.dacoromanica.ro

PARTIDELE POLITICE ŞI STATUL CORPORATIV [1])

Comitetul „Federaţiei asociaţiilor profesionale“ mi-a făcut cinstea să-mi ceară o conferinţă. Am declinat această onoare, nu din lene, ci din convingerea că probleme atât de grele, ca cele care planează acuma peste viaţa publică a acestei ţări, nu pot fi analizate cum trebuie în timpul scurt al unei singure conferinţe.

Totuşi, un argument m'a înduplecat: delegaţii comitetului mi-au spus că „Federaţia“ doreşte să cunoască mai întâi părerile celor care stau departe de luptele politice. Foarte bine. Dacă voiţi să aflaţi ce cugetă despre situaţia de azi a poporului şi a statului român, un om care nu are, cum ştiţi, nici o ambiţie administrativă, iată, m'am supus, şi sper că la urma acestei scurte întâlniri ne vom despărţi cu câtevà convingeri făţiş verificate de toţi cei care ne aflăm de faţă.

* * *

Părerea martorilor neutrali

E mai presus de orice îndoială că România este unul dintre statele cele mai bolnave din toată Europa.

Se îndoeşte cinevà de acest adevăr?

Cred că nimeni, — cel puţin nimeni dintre cei care cunosc aşezarea sa geografică şi situaţia sa internă, începând cu latura demografică şi etnografică. Cu toate acestea, a doua zi după răsboiu, când cinevà a pus această diagnoză, acela şi-a aprins paie în cap.

[1]) Conferinţă ţinută la 12 Decembrie în aula Fundaţiei Carol I.

www.dacoromanica.ro

Nu vă mai spun aprecierile necivilizate, cu care a fost întâmpinat în presa inspirată de oficialitate. Nu vă povestesc nici iritarea celor care se pregăteau să exploateze victoria, ca un câştig datorat meritului lor personal. Dar, după ce a trecut inflaţia sentimentală a celor care considerau România ca un fel de Eldorado—asigurat pe veşnicie; după ce ne-am amăgit apoi ani şi ani de zile cu excedente fictive (ştiţi ce frumos sună în comisia bugetară a Camerii formula: *Repartizarea Excedentului),* iată că astăzi bugetul e pe masa de operaţie, unde nu mai e vorba decât de un singur lucru: *Repartizarea Deficitului* între diferitele ministere, care aruncă pacostea unele pe altele.

Dar nici nu se puteà să nu ajungem aici. România din ajunul răsboiului exportà pentru 600 de milioane şi importà numai pentru 500 de milioane, aşà că ne rămâneau 100 de milioane *aur*, pentru cheltuelile suplimentare ale gospodăriei publice şi private. Azi, ne sbatem sub povara deficitului, ca datornicul desperat, care îşi pune toată nădejdea în preschimbarea şi amânarea poliţelor....

Aceasta e situaţia.

Ce e de făcut? Federaţia, după câte înţeleg, pune înainte ca leac formula *statului corporativ.*

Inainte însă de a propune leacul, să analizăm puţin cauzele boalei şi să vedem care sânt rănile cele mai grave.—Nu mă gândesc, Doamne fereşte, să înşir aici toate păcatele României contemporane. Pentru asta mi-ar trebuì două calităţi, pe care mărturisesc că nu le am. Ar trebuì mai întâi să fiu un dramaturg. In proză simplă nu se poate povestì ce-am făcut noi cu pământul nostru, cu pădurile noastre, cu minele noastre, cu metanul, cu bălţile de peşte... şi cu alte avuţii ale statului. (Un străin nu crede, nu *poate* crede că am batjocorit pământul şi poporul nostru, aşà cum le-am batjocorit). Epoca dela răsboiu până azi n'ar puteà fi povestită decât pe scenă. Dar pentru asta ar trebuì un mare

www.dacoromanica.ro

talent dramatic, apoi şi însuşirea de a fi un mare cinic, căruia să nu-i fie milă de ţara asta şi nici ruşine de străinii din afară şi dinăuntru, care ne văd, ne judecă şi ne osândesc atât de aspru...

Incăodată: nu mă încumet să înşir tot pomelnicul păcatelor săvârşite cu statul nostru, ci voiu amintì numai câtevà şi anume pe cele care ne apasă acum mai mult.

* * *

Ruinarea finanţelor

Cea dintâi smintenie a epocei de după răsboiu a fost *deprecierea monetei şi a creditului României* printr'o imensă excrocherie de stat.

Faptele sunt martore. Pe când Belgia a curăţat numai în 10 zile moneta bolnavă, lăsată de răsboiu; pe când Cehoslovacia—stat tânăr, abià înfiripat—a măturat în 17 zile coroanele, făcând regulă în punga statului şi în punga particularilor, inteligenţii, cinstiţii şi prevăzătorii conducători ai finanţelor României, au prelungit circulaţia falsă timp de aproape 3 ani, până ce s'au umplut toate pivniţele băncilor şi ale percepţiilor de maculatura austro-ungară, rusească şi de biletele băncii generale (germane) din care n'am folosit absolut nimic.

Omeneşte deci ne întrebăm: pentru ce guvernele României timp de trei ani au comis această necalificabilă faptă?

Răspunsul e simplu: Pentru că n'au fost la cârmă oameni care să-şi fi dat seama că nu poate fi bărbat de stat şi nu merità acest nume acela, care nu are mai întâi de toate un sfânt respect faţă de toate interesele statului. Nu erà nevoie să fii mare geniu financiar spre a vedeà că moneta bolnavă va sporì, cum a şi sporit, prin contrabanda de zi şi de noapte. (Când s'a făcut întâia numărare a coroanelor, mi se pare în Iulie 1919, s'au găsit $2^1/_2$ miliarde; iar când s'au numărat iarăş peste trei ani, au ieşit la iveală

www.dacoromanica.ro

$8^1/_2$ miliarde, şi s'a mai dat încă nu ştiu câte păsuiri... pentru ştampilarea cu mosorelul pe la percepţii).

Aşadar, la temelia ruinei financiare de azi nu stă atât incapacitatea (căci nu eră nevoie de prea multă filozofie pentru lucruri atât de elementare, ca cele realizate grabnic în Belgia, Cehoslovacia şi alte ţări după răsboiu); ci adevărata cauză a ruinei a fost *imoralitatea şi cinismul celor care au condus politica financiară a statului nostru.* Vă aduceţi aminte, cum secretarii miniştrilor şi alţi oameni suspecţi s'au prezentat la ghişeul Băncii Naţionale cu milioane şi milioane de coroane... E sigur deci, că *statul a fost jefuit tocmai de aceia care trebuiau să-l apere.*

Dar Refacerea, cu sutele de milioane acoperite de contabilitatea focului!

Dar Reşiţa—criticată cumplit de opoziţie, apoi îmbrăţişată imediat după schimbarea guvernului!

Dar terenurile petrolifere, date particularilor (?), „fiindcă statul e rău gospodar",—terenurile petrolifere, despre care s'a făcut oarecare vâlvă acum trei ani, când doi-trei deputaţi au văzut uşa Văcăreştilor, dar despre care ultimul guvern n'a mai pomenit nimic timp de doi ani..!

E deci vădit şi pentru orbi, că ţara noastră a fost sistematic jefuită — chiar de cârmuitorii ei.

Şi acum, vă întreb: poate statul corporativ să mai deà României ceeace s'a pierdut prin operaţia necorectă a coroanelor şi rublelor, precum şi prin atâtea cointeresări de partid?

Slabă—slabă nădejde.

Un lucru însă ar puteà: întâiu, să desrobească statul de băncile de partid, care au ajutat jefuirea terenurilor petrolifere, a Reşiţei, a Petroşanilor, a metanului, a pădurilor, a bălţilor cu peşte şi altor avuţii, care ar fi acoperit de mult toate pagubele răsboiului, dacă ar fi fost corect administrate;

www.dacoromanica.ro

Al doilea, statul corporativ poate să elimine din viața publică toate creaturile de club, care au făcut averi americane, înfigându-și ghiarele în bugetul tuturor instituțiilor de stat.

Asta se poate. Și dacă Federația ar aveà cuvânt hotărîtor, datoria cea dintâi, pe care ar trebuì s'o împlinească ar fi aceasta: toate deturnările (vedeți, că nu zic furturile) politice, care n'au fost încă dosite peste graniță, trebuesc redate tezaurului public—imediat!

Altfel și paguba, și primejdia vor crește. Părerea e nu numai a mea, ci și a altora, care pricep finanțele mai bine decât mine.

Răposatul N. Filipescu, al cărui naționalism n'a fost de nimeni contestat, a întrebuințat odată cu privire la Banca Națională o expresie superlativă, pe care, din respect pentru localul de cultură unde ne aflăm, să-mi dați voie să n'o mai repet.

Azi, Banca Națională a României e sub tutela străinilor și nu cred să fie tocmai mândră de titlul ei de „Națională“ cu tutelă...! Dar pentru ce-a ajuns acì? Foarte simplu: fiindcă toate păcatele se plătesc. Primul nostru institut de credit n'ar fi în situația umilită de azi, dacă în chestiile financiare ar fi vorbit acolo numai omul de finanțe, iar nu puii de cuc ai partidelor politice.

Rând pe rând, acești pui golași și-au făcut loc în cuibul Băncii Naționale, unde le-au crescut repede penele.

Și nu numai la unii, ci tuturor, fiindcă în chip automat, fiecare partid, ca ceva dela sine înțeles, și-a pus sub cupola băncii clienți (lipsiți uneori de orice pricepere financiară) pentru a conduce totuș finanțele statului român!

Ce reflexii vor fi făcând asupra acestui stat, străinii care stau acum cu varga deasupra bugetului nostru... nu știu. Știu însă un lucru sigur, absolut sigur:

In toate direcțiile de activitate, un popor nu are decât două modalități de conducere sănătoasă:

www.dacoromanica.ro

Cea mai fericită eventualitate e să se nimerească în fruntea statului un om superior, adică nu un prim-ministru oarecare, ci un adevărat *om de stat*, care, prin însuşirile sale personale, devine îndată unitatea de măsură a tuturor valorilor publice; iar prin intuiţia sa de om inchinat numai statului, găseşte soluţia cea mai exactă a tuturor problemelor importante;

sau, când lipseşte omul de stat, care nu se poate comandà ori când şi ori unde, nu-i altă scăpare decât să vorbească şi să lucreze în locul lui *priceperea şi onestitatea profesională* a specialiştilor din fiecare breaslă.

Repet: niciodată finanţele noastre n'ar fi ajuns sub tutelă străină, dacă concepţia corporativă ar fi avut precădere asupra concepţiei politice de partid.

Aşadar, în rezumat: statul corporativ, în care vorbesc numai cei care ştiu de ce e vorba, adică fiecare despre breasla lui, este de o mie de ori superior statului în care despre toate pot vorbì toţi clienţii de pripas ai cluburilor.

* * *

Ruinarea Agriculturii

Al doilea mare păcat al epocei dela răsboiu încoace a fost şi este *reforma agrară*.

Aduceţi-vă aminte că leul de hârtie cu chipul regelui Carol I trăgeà toamna mai greu la bursă decât moneta de aur a bogatei republici franceze, mai greu decât lira sterlină, marca germană şi chiar dolarul.

Pentru ce? Pentru că, alături de Rusia, eram cel mai mare exportator de grâne din toată Europa. Şi ce fel de grâne? Atât de bine standardizate, încât exportatorii din Brăila, Galaţi şi Constanţa, cunoşteau chiar după mostre locul de unde veneà anume lot de cereale. Iar din cauza glutenului, grâul nostru erà căutat de morarii din toate ţările, pentru a fi amestecat cu alte grâne mai slabe. Atârnà deci

www.dacoromanica.ro

de noi, ca situaţia aceasta înfloritoare să devină după întregirea statului şi mai înfloritoare.

Dar, economiştii dela cârmă au chibzuit aşà de bine lucrurile, încât am ajuns iute şi degrabă în fundul celei mai adânci prăpastii. Şi cantitativ, şi calitativ, suntem acuma aproape în urma tuturor ţărilor agricole. Intr'o epocă de concentrare orizontală şi verticală nu numai în industrie, dar şi în agricultură (cum dovedeşte grandioasa experienţă din Canada, St.-Unite, Argentina şi, într'o formă specială, chiar cea din Rusia), singură România a avut originalitatea să-şi fărimiţeze ogoarele şi să-şi risipească inventarul. Lotul de 2-3 hectare a ajuns baza plugăriei româneşti—Şi astfel, reforma agrară, agravată şi de taxe absurde la export, a luat proporţiile unei monumentale erori economice. In locul trâmbelor mari de mătase, din care am fi putut face adevărate mantii regale, am cârpoţit stofa atât de prosteşte, încât din petecele ei nu mai putem face nici o cravată.

Nu zice nimeni, Doamne fereşte, că nu trebuià dat pământ ţăranilor. Dar trebuià să fi fost dat întreg, iar unde moşiile nu erau destul de mari, trebuiau chiar comasate. Nu erà nevoie de nici o genialitate spre a înţelege rostul vremii. Dacă experienţa altora ne erà prea departe, puteam să ne folosim chiar de propria noastră experienţă. Ce minunată plugărie se făceà de ţărani pe moşiile Academiei Române şi pe alte moşii de mâna moartă! Şi chiar moşiile proprietarilor, de cine erau lucrate? Tot de ţărani,— uneori numai cu vitele şi uneltele lor. Ce puneà proprietarul? Sămânţa bună, disciplina muncii, hambare bune şi vânzare la timp potrivit, în loturi mari, care ajungeau la timp în porturi.

Dar în loc să facem o reformă în sensul economiei moderne, adică să legăm gloate cât mai mari de ţărani, de moşii ţărăneşti cât mai mari, pentru a aplicà sistemele de cultură cele mai rentabile, demagogia guvernelor de după

www.dacoromanica.ro

războiu a fărimiţat moşiile, făgăduind sătenilor *lot individual* şi a osândit România să ajungă dela grâne standardizate, la gunoiul pe care hamalii din Anvers şi Hamburg au refuzat chiar să-l mai descarce...

Cunoaşte cinevà în istorie un caz de prăbuşire mai grabnică şi mai radicală?

Evident, cei care au pus înainte formula electorală a lotului individual, au fost asasinii agriculturii româneşti. Împreună cu manipulatorii coroanelor şi ai rublelor, şi cu toţi cointeresaţii terenurilor petrolifere, ai pădurilor (mai ales bucovinene şi ardelene), ai bălţilor de peşte şi altor disponibilităţi ale statului, ei sunt răspunzători de bugetul bolnav de azi.—Ba încă s'au găsit deştepţi, care socoteau că pământul n'a fost destul de fărămat, ci făgăduiau în adunările electorale să-l fărimiţeze şi mai mult... Dacă premiul Nobel nu s'ar da numai pentru merite pozitive, ci s'ar găsì un bogătaş ironist, care să-şi permită fantezia de a instituì un premiu mondial de naivitate economică, sunt încredinţat că cei dintâi premianţi s'ar găsì cu siguranţă în România.

Căci, meritul lor nu s'a isprăvit cu dărămarea. Când a fost vorba de lecuire, au fost tot atât de inventivi.

Pentru a ridicà valoarea cerealelor, eşite din sămânţa rea, din hambare umede şi din alte păcate ale plugăriei mărunte, unii au socotit că vor găsì leacul într'o lege de standardizare.

Ce poezie! Ce poezie! După ce ai spetit calul, încaleci pe măgar şi-i dai pinteni, ca să iei premiul întâi la alergări!

Iar alţii, şi mai inocenţi, au socotit că pot ridicà agricultura cu scrisorele şi omilii — un fel de bezele agricole către ţărani... Ce idile, ce vremuri bucolice! Par'că se gândeau la sărbătorirea milenară a lui Virgiliu.

Evident, păcatul electoral al reformatorilor agriculturii noastre, care au judecat producţia modernă şi negoţul mo-

www.dacoromanica.ro

dern al cerealelor, după concepţia rudimentară a unui ţăran cu doi boi şi o vacă, nu mai poate fi îndreptat decât pe o singură cale: adoptând metoda de *concentrare* a vieţii economice moderne. Iar aceasta presupune două modalităţi: calea comasării prin persuasiune, care ar cere decenii şi poate secole, ori calea constrângerii.

Si, în adevăr, când au văzut înţelepţii că producţia scade, iar ţăranul nu mai poate plăti, au făcut legea vânzării pământului rural, spre a înlesni comasarea prin deposedarea plugarilor mărunţi.

Rezultatul îl ştim toţi: bănci cu capital eftin (care sunt acele băncii şi de unde le vin capitalul eftin, nu mai cercetăm) au făcut posibilă cumpărarea pe capete a pământului românesc. Şi astfel, după ce ne-am tăiat creanga de sub picioare, am retezat şi ciotul, pentru ca ţăranul să nu mai aibă unde să-şi sprijine măcar un deget. (Momentul e nu se poate mai grav! Istoricul acestui neam, trebuie să însemneze cu o dungă neagră anul în care, un guvern românesc—nu numai naţional, dar şi ţărănesc — a făcut cea dintâi lege care să înlesnească *desrădăcinarea ţăranului* din ţarina strămoşilor săi de veacuri...).

E drept, că s'a pus înainte ca o mângâere făgăduinţa unui Credit Agricol, pentru cei care vor mai scăpà din mezatul cel mare al satelor. Socot însă că acest credit care de doi ani vine mereu şi tot nu mai vine, e mai mult o parigorie. Străinii nu pot împrumutà pe Stan şi pe Bran. Cine e nebunul să împrumute 100 de ţărani într'un sat, pentru ca a doua zi să se încurce într'o sută şi o mie de procese!! Un credit serios poate împrumutà numai o moşie, care ar adunà la un loc loturile îndatorate ale ţăranilor sau un bloc de moşii, care să dea garanţie sigură capitalului împrumutat.

Aşadar, în chestia agrară nu-i altă scăpare decât: *comasarea pământurilor grevate de datorii; credit comun*

www.dacoromanica.ro

și *muncă comună*, care să ridice producția cât mai repede la nivelul și peste nivelul regimului marii proprietăți. Iar opera aceasta grea nu se poate face într'o zi; în orice caz nu se va puteà face prin demagogia electorală a celor care făgăduesc anularea datoriilor țărănești, ci numai inițiativa cooperatistă poate face acest pas. Nu miniștrii trecători ai partidelor, ci Camerele agricole, cu bugetul contribuțiilor lor, pot realizà un împrumut care să ne dea creditul agricol dorit.

Prin urmare, când conducătorii agriculturii vor fi o emanație a breslei plugarilor; când la Ministerul Domeniilor nu se vor mai pripăși oameni de ocazie, care în vieața lor n'au semănat un bob de grâu, atunci și numai atunci, bugetul se va însănătoși, iar statul va fi salvat.

Așadar, Camerele agricole, adică reprezentarea corporativă a agriculturii, va puteà câștigà și la noi „bătălia grâului". Pe miniștri de partid, i-am văzut timp de 12 ani, în frunte cu figura reprezentativă a acestei epoce istorice, figură, pe care nici nu e nevoie să o numim, pentru ca să ne-o evocăm cu toții, în toate amănuntele ei fizice și morale. Am văzut timp de 12 ani schimburile de moșii pe spinarea statului...; am văzut pădurile; am văzut bălțile...; am văzut scrisorile... i-am văzut pe toți cu toată opera lor publică și privată... De acum nu mai avem ce vedeà. E vremea ca breasla celor legați de pământ să-și îngrijească singuri de nevoile lor, potrivit cu interesele care nu știu nici de persoane, nici de partide, ci numai de economia întregului stat, adică de „economia națională".

* * *

Ruinarea Școalei

Al treilea păcat mare, pe care l-a făcut politica de partid poporului român este tot așà de greu,— ba într'o privință chiar mai greu decât cele înșirate până aici.

După ce ne-am risipit singuri punga, prin schimbarea

www.dacoromanica.ro

coroanelor și înstrăinarea celor mai însemnate izvoare de avuție ale țării; după ce ne-am tăiat singuri creanga de sub picioare, prin reforma agrară, am mai făcut încă o ispravă, fără pereche în toată Europa: *am declasat tineretul în masă.* Am răpit și răpim încă copiilor acestei țări ani și ani de zile, pentru a le dà în mână un petec de hârtie fără nici o valoare pozitivă.

Știți toți rezultatele examenelor de bacalaureat. Veți fi auzit că în fiecare toamnă 10.000 de tineri bat la porțile universității. Știți pletora de licențiați și licențiate[1]). Știți în sfârșit că am ajuns să avem și „șomeri intelectuali", pentru care capitala a deschis de curând cantine și mi se pare chiar și un otel...

Cine a săvârșit fapta aceasta neomenoasă de a amăgi tineretul țării spre un impas, unde îl așteaptă mizeria, suferința și în cele din urmă desnădejdea cu toate urmările ei?

Răspunsul e simplu: l-a făcut amestecul politicii în școală. S'a vorbit de multe ori despre ceea ce numim „demagogie școlară". Din nenorocire, cuvântul este exact. La ministerul unde trebuie nu numai lepădare de sine, ca la orice alt minister, dar și un părintesc simț față de copii și o intuiție foarte fină despre toate nevoile culturii, s'au putut ridicà prin cluburi oameni cu totul străini de nevoile învățământului. Unii — refractari la ceeace constitue esența culturii, alții—profesori fără chemare, bucuroși să se așeze pe scaunul ministerial, pentru mulțumirea vanității și pentru interesele clubului din care porniseră. Ministerul unde lucrase odinioară P. Poni, care a murit sărac, T. Maiorescu și Sp. Haret, de a căror corectitudine nu s'au îndoit nici adversarii, a ajuns să aibă până și reputația unui minister de afaceri... Asta pentru latura sufletească. In ce privește tehnica învățământului, interesele electorale au scos ca din

[1]) In 1930, Facultatea de litere din București a scos 322 de licențiați.

www.dacoromanica.ro

pământ fel de fel de şcoale de ocazie — unele fără nici un profesor de specialitate — adevărate caricaturi şi locuri de părăginire pentru bieţii copii. Şi astfel, pornind dela criteriul superficial al luptei contra analfabetismului (ca şi cum valoarea reală a unui popor s'ar puteà judecà după numărul celor ce scriu şi citesc), am ajuns dela răsboiu până şi la o inflaţie de certificate în adevăr fantastică.

Şi eu, şi oricine dintre colegii mei de învăţământ, ar puteà să vă spună multe—multe şi triste. Mă voiu mărginì însă la o singură afirmare:

Niciodată demagogia aceasta şcolară n'ar fi fost cu putinţă, dacă, într'un veac de orientare profesională, ca al nostru, în trebile şcolare ar fi avut cuvânt, nu cluburile politice, ci numai profesorii adevăraţi şi părinţii copiilor.

Nu mai insistăm asupra acestui punct. Personal, am spus negru pe alb ce cred despre situaţia învăţământului, fără să mă preocup de bucuria ori de supărarea oamenilor de partid. Incepând cu o chemare mai veche: *Indărăt* — spre *şcoală*, şi până în ocazii mai recente, am căutat să reprezint punctul de vedere pur profesional.

Cred deci că a venit momentul, mai mult decât ori şi când, ca reprezentarea corporativă să înlăture amestecul nefast al politicii de partid în pregătirea tineretului acestei ţări. A venit vremea să zicem şi în şcoală, ca şi în finanţe şi plugărie, în industrie şi negoţ, şi în orice muncă cinstită, să zicem politicii de partid: In lături!

* * *

Cauza ruinării

Am relevat numai trei păcate mai mari: pe cel financiar, agricol şi şcolar, fiindcă ele se leagă strâns împreună. Tocmai când ne-am risipit punga şi când am secat prin reforma agrară izvorul de unde am fi putut s'o umplem, tocmai atunci am

www.dacoromanica.ro

îndreptat orbește gloata tineretului acestei țări spre bugetul statului! Unul singur din aceste păcate și ar fi fost pentru România ca o piatră de moară. Tustrele la un loc apasă acum ca un munte uriaș deasupra poporului și statului nostru.

Dacă suntem de acord asupra faptelor înșirate până aici, rămâne să mai răspundem la o singură întrebare:

Cum de-au fost cu putință păcate atât de grele, într'o țară care știea că hotarele sale nu-s înconjurate cu trandafiri?

Ca să fim drepți pentru toată lumea, se cade să amintim că începutul smintelilor noastre e cevà mai vechiu. Cine cunoaște cât de *civilizat* și de *cult* erà țăranul român, și ce minunată autonomie administrativă aveà el—autonomie de nivel englez, până pe la jumătatea secolului trecut —, acela rămâne uluit și îndurerat de cutremurul în care se găsește viața noastră azi, chiar în cele mai depărtate cătune ale țării. Iar de vină pentru această urîtă și primejdioasă transformare este *statul artificial*, pe care o seamă de tineri cu bună intenție, dar cu rea pregătire sufletească, ni l-au adus de-a gata din oficina lui J. J. Rousseau, unul dintre literații cei mai îmbătați de abstracțiile enciclopediștilor.

Franța a fost cât pe ce să-și piardă și vieața de pe urma teoriilor acestui scriitor lipsit și de sănătatea fizică, și de cea sufletească. Dar, după ce-a trecut cutremurul Revoluției celei mari, Restaurarea a căutat acolo să pună iarăș accentul pe viața reală, adică pe munca pozitivă, nu pe vorbe și teorii...

Din nenorocire, e mai greu a lucrà, decât a vorbì. Și, până ce a început a se organizà marile categorii de profesiuni, ca o continuare a muncii breslelor din evul mediu, s'a ivit cevà nou: *categoriile verbale*, adică partide cu programe care nu costă nimic decât cerneala și hârtia.

Și astfel, s'a creiat o meserie nouă: a politicii de

www.dacoromanica.ro

partid. La ce mai e nevoie de muncă şi de o pregătire specială, dacă poţi ajunge la situaţii şi avere prin simpla „activitate“ de club!

Atâta numai, că această cale se înfundă repede. Realităţile sunt mai puternice decât vorbele. Regimul muncii moderne nu numai în industrie, dar şi în negoţ, agricultură şi orice gen de activitate, cere taylorism, adică: nu numai muncă profesională, ca în vechile bresle, ci şi o muncă *raţionalizată până în cele mai mici amănunte.* Şi atunci, în faţa demagogului de partid, care pretinde că *ştie* toate şi *poate* toate, se ridică mai imperioasă decât ori şi când concepţia statului corporativ, care cere fiecăruia să facă *numai ceeace ştie şi ce poate în adevăr.*

Statul modern e atât de diferenţiat ca organe, şi atât de integrat ca funcţiuni, încât el presupune numai decât o mare *competenţă.* Iar competenţa însemnează profesiune şi deci o timpurie îndrumare profesională. *Cine nu are profesiune, nu are loc şi nu trebuie să aibă cuvânt în statul modern.* Şi cu atâta mai mult nu se cuvine să fie amestecat în *conducerea superioară* a treburilor publice.

Acì să ne fie permisă o mică paranteză. S'a tot vorbit în timpul din urmă de conducerea statului de o grupă de personalităţi. Dacă o personalitate însemnează un om puternic afirmat într'o profesiune, atunci formula e în nota vieţii moderne şi nimeni n'o va puteà răsturnà, după cum nu putem răsturnà legea gravităţii. Dar, dacă prin personalitate înţelegem calitatea îndoelnică, exprimată în cuvântul vag de *talent;* dacă un hoinar al tuturor răspântiilor politice; un om cu datorii suspecte, ori cu avere suspectă (ceeace e şi mai rău) e considerat ca o personalitate, fiindcă are înlesnirea de a vorbì sau de a scrie, atunci, să ne fie cu iertare: pe calea aceasta ne întoarcem la regimul sultanilor care, din orice sacagiu mucalit, puteau de azi pe mâne să facă un

www.dacoromanica.ro

Mare Vizir. Soluţia aceasta e tot aşà de păcătoasă, ba poate şi mai păcătoasă decât a demagogiei partidelor. — Ştim criteriul vechilor partide. Nu de mult, s'a spus, mi se pare chiar dela tribuna parlamentului, că *miniştrii nu se aleg după vreun merit profesional*, ci după alte consideraţii mai lăturalnice... Ştim că aşà a fost în necăjita noastră ţară... Dar formula aceasta grozavă a fost o osândă nu numai pentru cel care a mărturisit-o, ci şi pentru întreaga epocă prin care am trecut. — Prin urmare, la astfel de formule nefaste nu ne mai putem întoarce.

* * *

Mijlocul restaurării

Din contra, pentru societatea modernă, atât în ţara noastră, cât şi în orice altă ţară, nu e decât o singură metodă ştiinţifică şi deci corectă: *cărmuirea statului prin profesionişti.* Acì e scăparea: în reprezentarea corporativă. Criteriul politicii nu mai poate fi şcoala frazei, ci singură şcoala muncii reale: *Spune-mi cum munceşti şi ce munceşti, ca să-ţi spun cine eşti...* Fiindcă singură munca profesională poate clasifica valorile, pe când politica le amestecă şi le neutralizează; iar uneori, sub haina largă şi petecită a cluburilor politice, se ascund tocmai cei lipsiţi de orice muncă profesională.

Aşadar, încăodată: reprezentarea corporativă este postulatul cel mai imperativ al vieţii moderne. Să fie însă bine înţeles că atunci, când vorbim de statul corporativ, nu ne gândim la experienţa politică din Italia sau din alte ţări. Destul am fost victima imitaţiilor copilăreşti. Din contra, fiecare popor trebuie să-şi caute formula sa de vieaţă, potrivit cu nevoile sale speciale. Dacă am fi ştiut să respectăm autonomia satelor noastre, n'ar fi fost nevoie de falsa experienţă a descentralizării administrative, pe care chiar directorii regionali au declarat'o neaplicabilă, dar care ne-a

www.dacoromanica.ro

cufundat în grele datorii, tocmai când bugetul statului erà mai aproape de totala sleire.

* * *

Iată câtevà păreri asupra situaţiei de azi a statului nostru. Şi fiindcă n'am venit acì din dorinţa de a vorbì, ci cu speranţa să ajungem la unele convingeri comune, socot că putem formulà împreună următoarele concluzii, ca încheiere a celor înşirate până aici:

In chestia financiară, avem nevoie de acì înainte de un regim de stat, iar nu de bănci afiliate partidelor.—Efectele cointeresării le-am simţit atât de grav, încât experienţele nu mai poate fi continuate şi nici nu trebuie să mai continue;

In chestia agrară, ne trebuie: comasare şi credit comun, garantat prin muncă comună, conform cu regimul producţiei moderne.

In chestia declasării tineretului, a internaţionalizării pripite a ţăranilor şi a bolşevizării[1]) care se întinde deopotrivă şi peste oraşe, şi peste sate, pe lângă alte măsuri grabnice, e necesară ca măsură permanentă: o şcoală capabilă de a da tuturor copiilor ţării o sănătoasă îndrumare profesională.

* * *

Incheind cele înşirate până aici, să ne fie permisă o ultimă observare:

Dacă am subliniat atât de categoric vinovăţia celor care au condus statul nostru înainte de răsboiu şi mai ales după răsboiu, n'am făcut-o din vreun gând de sfinţenie personală.

Nu. In numele perfecţiunii pot vorbì numai două categorii de oameni: proştii din naştere şi închipuiţii patologici,

[1]) Ca document al epocei, reproducem în *Anexe* o scrisoare trimisă unui publicist dela învăţătorul unui sat din Brăila.

www.dacoromanica.ro

adică indivizii nenormali. Un om în toată firea, ştie că viaţa nu e geometrie. Greşim de o sută şi de o mie de ori în fiecare zi — şi cu ştiinţă, şi din neştiinţă. Greşim fiindcă suntem slabi. A mărturisit-o însuşi Fiul Omului în grădina Getsemani. Cu toate însuşirile lui divine, când s'a apropiat ceasul cel greu, a căzut în genuchi: Părinte, mă simt slab... Treacă dela mine paharul acesta!

Prin urmare, nu în numele perfecţiunii am criticat. Statul însuşi nu pretinde perfecţiunea, dar pretinde şi trebuie să pretindă un lucru elementar: *să nu-şi ia nimeni asupră-şi sarcini pe care nu le poate împlini*, iar când le-a luat, să le împlinească.

Şi cine poate fi arbitru al puterii sau al slăbiciunii noastre? Nimeni, afară de munca profesională, verificată în sfera competentă a celor de o profesiune cu noi.

Aşadar, adevăratele partide, singurele partide sigure sunt profesiunile, — se înţelege nu în sensul cunoscut al antagonismului pentru stăpânirea şi exploatarea statului, ci în sensul unei organice colaborări.

Concluzia aceasta o cred deplin confirmă cu adevărurile ştiinţei şi n'am nici o îndoială că va fi formula de viitor a tuturor oamenilor care îşi leagă viaţa lor de o profesiune cinstită.

Ce le mai rămâne atunci vechilor partide?

Lor nu le mai rămâne nimic, afară de răspunderea trecutului. Iar celor nouă sau pe cale de înoire le rămâne sarcina foarte onorabilă de a luptă fără nici o rezervă, pentru a da cât mai repede statului nostru o sănătoasă organizare corporativă.

Fie ca din cugetul tuturor celor de faţă, să răsară fără zăbavă fapta mântuitoare, care va spălà România de toate păcatele trecutului.

---

www.dacoromanica.ro

ANEXE

ANEXE

Conferința dela «Federația sindicatelor profesionale» s'a ținut în Aula Fundației Carol I la 12 Decemvrie. Pentru a se vedeà în ce măsură aprecierile noastre au fost exacte, relevăm câteva păreri și fapte semnificative, numai din cursul lunii Decemvrie.

A

La 20 Decemvrie, s'a adunat «Conferința grâului». Spicuim câteva rânduri din cuvântarea ținută în fața Majestății Sale Regelui, de d-l I. Cămărășescu președintele Uniunii Camerelor de Agricultură.

„...Starea de astăzi a plugarului nostru nu se potrivește deloc cu starea plugarilor din alte țări.

In toate statele, agricultura suferă de criza generală și se prăpădește prin propria ei supraproductivitate. In România, agricultura s'a nimicit din pricina *lipsei noastre de prevedere și de organizare și din pricina scumpetei capitalurilor investite.*

Pretutindeni agricultura a fost sustrasă încă de mult regimului de fiscalitate excesivă....

. . . . . .

Producția agricolă, în mișcarea ei internă, mai este dijmuită sistematic, de mari multe ori pe rând și *fără baza legală*, în folosul unor instituțiuni publice și private pe care *agricultura ruinată nu le mai poate susține.*

Cu toate că unele taxe au fost scăzute de guvern în cursul ultimului an, valoarea lor întrece încă, numai la cereale, patru miliarde lei anual, adică o cincime aproape din produsul brut al agricultorilor.

. . . . . .

In măsură ce prețurile scad, tarifele de transport pe căile ferate sporesc, iar pentru traficul intern al produselor tarifele sunt majorate. Unele din ele sunt chiar prohibitive. Folosim acest prilej solemn pentru a spune încă odată că acuma, când prețul cartofului din țara Bârsei este scăzut sub orice închipuire — și când știut este că în partea locului cartoful este, cu sfecla, singura prășitoare care îngăduie rotația culturilor — tariful de transport al cartofilor a fost sporit până la 73% *peste tariful anterior.* Toate intervențiile au rămas zadarnice.

In motocultura de care vorbim, din lipsa unei politici agricole a combustibilului, s'a întrebuințat până acuma combustibil de *patru ori mai scump decât* prețul *lui de export:* va să zică, la vara viitoare, grâul românesc, semănat cum ni se cere, în arătură mecanică, *va veni în concurență pe piețele din afară cu grâul*

www.dacoromanica.ro

produs de străinii, cari au cumpărat tot din România petrol de patru ori mai eftin decât noi.

Acum o săptămână, atunci când muncile de toamnă erau sfârşite, preţul petrolului destinat motoculturii a fost scăzut pe neaşteptate cu o treime. N'a scăzut însă şi preţul derivatelor întrebuinţate de morile ţărăneşti. Unele mori au încetat lucrul, altele au scumpit măcinişul, spre marea nemulţumire a plugarilor celor mici.

Producţia lânei din anul în curs n'a putut fi vândută. Fabricile indigene de postav însă produc o marfă de calitate inferioară, din *peticele de stofă veche importate din străinătate,* sub oblăduirea unui tarif vamal blând pentru ele, dar nemilos pentru scule şi maşini agricole indispensabile.

. . . . . .

Să ne fie îngăduit a spune cu durere şi lucruri mici, cazuri izolate, a căror cunoştinţă din vreme poate preîntâmpina urmări grave. Se ştie că luna Octombrie este luna cea mai prielnică pentru însămânţarea grâului. In luna Octombrie trecut, agenţii fiscului *au sechestrat tractoare,* deşi *codul* de *procedură civilă opreşte urmărirea instrumentelor de arat.*

(Legiuitorul din 1865 n'a specificat, este adevărat, că tractorul va fi instrument de arat).

Astă primăvară se semănă orz. In localul unei primării din judeţul Cahul, s'a descoperit o cameră plină până la tavan cu pluguri confiscate de perceptor.

. . . . . .

Obarşia datoriilor care grevează agricultura în proporţiuni îngrijitoare, *aparţine tocmai acelei epoci în care preţul cerealelor erà de patru ori mai mare decât astăzi.*

Pe vremea aceia, în măsură ce sporeau preţurile, Statul urcà taxele, iar instituţiunile de credit urcau procentele. Producătorii se împrumutau pentru a face investiţiuni, cu credinţa iluzorie că le vor amortizà; se împrumutau pentru a plăti arenzile mari pretinse în raport cu preţurile nominale; se împrumutau fireşte şi pentru a cumpărà pământ, orbiţi şi unii şi alţii de mirajul preţurilor afişate, ispitiţi de posibilităţi înşelătoare, dar lipsiţi deopotrivă de perspectiva vremei ce ne îngădue de abià astăzi să vedem realitatea.

. . . . . .

Astăzi efectele dezastrului agricol se întind în proporţie geometrică la toate clasele sociale şi năruesc pe rând toate izvoarele de producţie. Totuş nu înţelegem încă toţi gravitatea situaţiunii generale. In România, *dacă nu merge agricultura, se opreşte tot aparatul economic.*

. . . . . .

Cercetătorul obiectiv va mărturisì că datorăm agricultorului această reparaţie minimă, pentru că tot noi, *solidari cu cei cari au guvernat în trecut, nu l-am lăsat să adune la vreme bună rezerve pentru vremuri rele.*

Fenomenul natural, dar lent, al scăderii preţului muncii şi costului vieţii este singurul desnodământ firesc, pe care îl întrevedem, pentru restabilirea echilibrului între costul producţiei şi valoarea ei comercială.

www.dacoromanica.ro

B

In Agrarul *dela 15 Decembrie, d-l Gh. Ionescu-Sisești, directorul Institutului de cercetări agronomice al României, apreciază producția cerealelor noastre astfel:*

In ceeace privește producția la ha. a *grâului, suntem una din țările cele mai înapoiate ale lumii,* cu toate condițiunile noastre, destul de favorabile, pentru cultura acestei plante.

Iată producțiile medii la ha. pentru perioada 1922—1925:

	Producția la ha. 1922—1925	Procentul ocupat de grâu în suprafața cultivată
Danemarca	2870 kgr.	2%
Olanda	2720 „	2 „
Belgia	2550 „	7 „
Germania	1780 „	15 „
Franța	1400 „	15 „
Ungaria	1190 „	28 „
Canada	1180 „	18 „
Statele-Unite	950 „	25 „
Bulgaria	940 „	15 „
România	**890** „	**39** „
Australia	830 „	37 „
Argentina	790 „	32 „

Pentru anii următori 1927, 1928 producția la ha. a crescut în majoritatea țărilor, menținându-se aproape aceeaș ordine ca aceea din tabloul de mai sus. Ungaria a făcut progrese însemnate și a trecut înaintea Franței, în ceeace privește producția la ha.

Este adevărat că producția cea mai ridicată e la țări cu agricultură intensă, care întrebuințează îngrășăminte și semințe selecționate și care rezervă un procent relativ mic din suprafața lor arabilă pentru cultura grâului, dar nu e mai puțin adevărat că țări cu agricultură *extensivă,* cu condiții naturale asemănătoare cu ale noastre, cu aproape aceeași proporție de grâu față de suprafața cultivată, au totuș o producție la ha. mai mare, cum sunt *Canada, Ungaria, Statele-Unite, Bulgaria.* Aceste țări au o tehnică *agricolă mai bună,* datorită unei mai bune pregătiri profesionale a *agricultorilor* și unei politici constante de încurajare a agriculturii. Și la noi în țară se obțin în exploatațiunile bune, în mod regulat, producții care trec *de 2000 kgr.* la ha., ceeace însemnează că posibilitățile noastre de ridicare a producției sunt încă *foarte mari.*

C

Cu privire la urmările nenorocite ale amestecului preoțimii în politică I. P. S. S. Patriarhul, în mijlocul Senatului, — cu ocazia discuției la Mesaj, a spus următoarele:

Eu personal aș dorì să vie acel timp, când politica s'o facă un grup de oameni cu *pregătire specială,* căci politica e un complex de cunoștințe sociale, care cere timp și mijloace, ca să o știi manuà spre binele țării. Iară preoții, învă-

www.dacoromanica.ro

ţătorii, profesorii şi mulţi alţii, să-şi vadă de ocupaţiile lor atât de importante pentru progresul obştesc. Şi dacă vreunul din ei ar dovedì aptitudini extraordinare—acela—în mod excepţional—se va puteà validità şi pe acest teren, fără ca să ducă corpul întreg în lupte politice sterile, adeseori pătimaşe. *Cel puţin în anumite terene* (bisericesc, şcolar şi militar) *de activitate publică ne trebuie o atmosferă paşnică şi liniştită.* Preoţii, învăţătorii, profesorii, magistraţii, etc., neîngremiaţi în cadrele partidelor politice, poate tocmai în această stare de libertate personală ar puteà da poporului şi pe terenul politic şi social, poveţe şi directive mai desinteresate, mai bune.

Dar şi până la timpuri mai bune, un lucru trebuie să facem. Preotul are astăzi şi dreptul şi datoria, să aibă convingerile sale politice asupra tuturor nevoilor vieţii noastre sociale. Cred, că are şi dreptul să activeze în aceste direcţiuni, povăţuindu-şi, în conformitate cu convingerile sale naţionale, politice şi sociale, pe cetăţenii şi pe credincioşii, cari-i cer sfatul, sau pe cari-i stăpâneşte ca preot. Dar—în exercitarea acestui drept cetăţenesc— preotului nu-i este permis să depăşească cercul hotărît şi clar al învăţăturilor lui Christos şi al caracterului său de părinte al tuturor credincioşilor săi şi nu numai a celor de-o nuanţă politică cu el. (Aplauze generale prelungite). Preotului nu-i este permis, să se pună în fruntea agitaţiunilor electorale; preotului nu-i este permis, să aţâţe patimile sau să alimenteze iritaţiile temperamentului nostru latin, care în luptele electorale uneori degenerează în patimi regretabile şi foarte păgubitoare pentru viaţa satelor, unde se incuibă apoi vrajba şi certele fără sfârşit. Preotul trebuie să rămâie arbitru cu autoritate pentru toţi; preotul trebuie să fie deopotrivă stimat şi de unii şi de alţii (aplauze prelungite).

. . . . . .

Vă rog, să nu fie cu supărare, dacă fac partidelor politice o observare. De 12 ani, de când am onoare să fiu pe scaunul de mitropolit primat şi mai târziu de patriarh, am constatat, că: *Toate partidele fără deosebire,* precum din alte părţi aşà şi cele dela noi, în luptele lor fac şi anumite greşeli, emanate mai mult din interesul de partid şi nu din cel obştesc.

. . . . . .

După părerea mea, nu este permis preotului, nu este permis Bisericii şi clerului, ca să vie în ajutor partidelor de opoziţie. Clerul, Biserica, preoţii noştri, n'au să slujească — ca ţintă — partidelor politice. Clerul n'are îndatorirea, să pună şi el beţe în roate guvernelor, ca să nu poată face un bine. *Clerul are să slujească nu partidele politice, ci ţara....* (Vii aplauze îndelung prelungite).

..... *Ţara şi Coroana.* (Apl. prelungite).

Şi atunci, preotul după părerea mea, orice guvern ar fi la stăpânire, orice guvern ar fi la cârmă, *are datoria să-i dea ajutor.* Biserica n'are nici să pună, nici să depună guvernele. Guvernele le pun factorii hotărîtori: Coroana şi naţiunea. Şi — dacă un guvern instituit de aceşti doi factori are caracter naţional, dinastic şi creştin — orice preot, de orice nuanţă politică, este dator să-i deie mână de ajutor, ca să poată face bine azi şi nu mâine; iar a-l împiedecă în asta, este nepatriotic şi mai aleş necreştinesc.

www.dacoromanica.ro

D

Cu privire la turburările aduse în şcoală de pe urma politicii de partid, reproducem chiar o mărturisire a unui învăţător:

Şcoala din satul nostru, locul unde ai luat contact pentru prima oară cu cartea de scris-citit este, astăzi cea mai oropsită şcoală din partea de sud a jud. Brăilă.

Satul nostru cu locuitorii lui cuminţi, liniştiţi, iubitori de ordine şi pătrunşi de simţul datoriei, aşà cum i-ai cunoscut altădată, este astăzi prada intrigei, învrăjbirei şi duşmăniei.

Biserica noastră, care timp de doi ani a fost sbuciumată de un nenorocit proces bănesc, pornit pentru construirea casei parohiale, tocmai în momentul când erà pe cale să capete liniştea necesară, este din nou turburată prin îndepărtarea cântăreţului din slujbă — pe chestii personale.

La şcoală, patru schimbări de directori într'un singur an.

Intre pricinuitorii acestor rele e şi un învăţător pripăşit aici de câţiva ani, lipsit de cel mai elementar simţ de bună cuviinţă, îndrăzneţ, intrigant şi politician de specia cea mai ordinară, calităţi ce i-au slujit destul de bine a înşelà buna credinţă a oamenilor politici din judeţ pentru a parveni acolo unde cei cu minte şi merite nu se pot menţine, cunoscută fiind zicătoarea: „Minciuna şi linguşirea sparg case de fier".

Acesta este omul care, mulţumită tacticei sale politice, colindând din partid în partid, a putut fi în timp de un an de două ori directorul şcoalei din Cioara Radu-Vodă, interpunându-se între prima şi a doua sa numire, ca directori, alte două persoane înlăturate în urmă fără nici o vină, inspecţiune şcolară sau administrativă rău calificate (şcoala n'a fost inspectată în timpul celor doi ani din urmă), ci numai pentru cusurul că nu fac politică şi nu se gudură.

Se vede că d-nii revizor şi inspector şcolar se joacă de-a directorii la şcoala din localitate; ceeace face unul, strică altul, sau ce strică altul, drege celalt.

Biata noastră şcoală e ca o turmă fără păzitor, bătae de joc a politicianismului ordinar. Cei chemaţi să-i supravegheze bunul mers şi să-i apere interesele, încurcă trebile fără frică de răspundere: schimbare, transformare, prefacere, pricinuitoare de multe neajunsuri mersului frăţesc şi liniştit al satului.

De când politica şi-a vârît nasul în trebile satului nu mai dăm înainte.

Nenorocirii noştri şcolari, cu instinctul lor copilăresc, nu-şi dau seama de ce atâtea nenorocite schimbări la şcoala lor. Şi ce influenţă păgubitoare pentru mersul moral, cultural şi material al şcoalei desele schimbări de directori!

Dar ce pacoste pe capul satului specimene de talia d-lui care activează şi afară de zidurile şcoalei, suceşte minţile oamenilor paşnici vârându-le în cap fel de fel de bazagonii, întemeiază organizaţii politice, strică bunul mers frăţesc şi împinge la ură şi răsbunare.

N'au fost la noi niciodată mai multă învrăjbire şi răscolire în suflete ca în timpul de faţă şi nu văd altă cauză mai pricinuitoare de rele şi păgubitoare bunului mers al satului liniştit de altădată decât *politicianismul* mânuit fără răspundere tocmai de acei ce au menirea de a cultivà sentimentele şi nivelà asperităţile în sensul unei apropieri frăţeşti. De ce nu-şi dau seama, aceştia, că au de făcut cevà mai bun?"

(*Universul, 14 Dec. 1930*).

www.dacoromanica.ro

E

Sub titlul «Dezertorii Ogoarelor», Cuvântul (*18 Dec. 1930*) *povesteşte următoarele:*

Ni s'a prezentat zilele trecute la redacţie un tânăr — înalt, voinic, atitudine hotărîtă.

— Ce doreşti d-ta?

— Să-mi daţi o slujbă.

. . . . . .

— Ce studii ai?

Bacalaureat.

. . . . . .

— De unde eşti?

— Din satul x judeţul Dolj.

— Părinţi ai? Fraţi, surori?

— Numai mamă şi o soră.

— Pământ aveţi?

— Zece pogoane.

— Şi cine le munceşte?

— D'apoi le închiriază mama pe la cine găseşte.

— De ce nu te duci acasă să munceşti pământul?

Tânărul înalţă deodată capul, închide ochii pe jumătate.

. . . . . .

— Eu, la ţară? Bacalaureat??

Şi-a adunat pălăria de fetru cu despicătura din fund cusută, pentru ca să-şi păstreze „forma" şi a ieşit fără să-şi ia bună ziua.

Iată! Ca acesta sunt mii şi mii. Copii de plugari sau de minusculi proprietari rurali, „boernaşi" sau „albăstrele" cum li se spune în lumea satelor — cari după ce au terminat cele cinci clase din sat, au fost aduşi de părinţi la reşedinţa judeţului şi înscrişi la liceu. Erà în anii de prosperitate factice cari au urmat numai decât după încheierea păcii, când dezorganizarea mijloacelor de transport internaţionale şi imposibilitatea momentană pentru naţiuni de a-şi multiplicà producţia proprie şi a statuà regimuri normale de export, determinaseră preţuri interne pentru cereale cari ajungeau până la nouăzeci, o sută de mii de lei vagonul de grâu, şaizeci de mii cel de porumb.

Cu banii prinşi pe nici o sută de bănicioare, tatăl porneà cu feciorul la oraş. *Mi-a fost dat să văz la Craiova*, la începutul anului şcolar, piaţa din *faţa liceului Carol I*, o bună porţiune din bulevardul Mihai Bravul, invadate literalmente de sute de copii dela ţară, în cămăşile lor lungi până 'n *glesne, cu traista pe spinare*, aşteptând zile întregi „rezultatul".

Comisiunile de admitere, tălăzuite de o tumultuoasă furie „luminatoare" deschideau larg porţile învăţământului superior şi clasele existente nemai fiind suficiente pentru a conţine invazia atâtor candidaţi la diplome de stat, s'au înfiinţat clase divizionare: A, B, C, D,..

Ani de zile a continuat acest exod la licee al tineretului dela sate, ogoarele româneşti au fost dezertate în massă *de elementele cele mai inteligente, mai viguroase*. Organisme intacte au fost supuse regimului de internat sau de gazdă

www.dacoromanica.ro

la mahala, cu mâncarea insalubră şi insuficientă, cu toată gama de promiscuităţi de pat, de dormitor, de vicii, de devieri subversive, de tot ce însumează şi caracterizează mentalitatea sub-urbană a reşedinţelor noastre de judeţ.

F

Sub acest titlu, d-l N. Iorga, rectorul universităţii, publică în „Neamul Românesc" următorul articol:

E o vădită degenerare şi fizică la candidaţii locurilor prime în societatea noastră.

Rău hrăniţi acasă, unde foarte adesea, mediul social e rău, trăiţi în promiscuităţi degradante, chinuiţi la ideia că şi pe dânşii, în sălbateca îmbulzeală a intelectualilor îi aşteaptă soarta tristă a părinţilor lor, atâţia dintre tineri au altă faţă decât aceea pe care am cunoscut-o când la şcolile mai înalte erau copiii burgheziei—azi în scădere şi cei mai aleşi copii ai satelor.

Feţe comune, ochi speriaţi, gesturi disarmonice, o vorbă răpezită pentru a exprimă idei confuze. Rare ori o neaşteptată revelaţie a omului chemat să gândească.

E la liceele şi deci, la universităţile noastre, o adevărată invazie de *proletariat pripit*.

Noi facem ce putem pentru o transformare. In foarte multe cazuri însă trebuie să spunem cu tristeţă că e prea târziu, cu mult prea târziu pentru elemente venite din adâncuri prea obscure.

Aşà, nu se selecţionează însă o clasă conducătoare !

www.dacoromanica.ro

DE ACELAŞ AUTOR:

în Editura Librăriei Socec & Co., S. A.

Politica de vorbe şi omul de Stat, ed. II 1928.

Le pays et le peuple roumain, ed. II 1930.

Altă creştere — Şcoala Muncii, ed. V 1929.

Anale politice: contribuţie la istoria regenţei, 1929.

Către noua generaţie, ed. III 1928.

Profesorul—temelia tuturor reformelor şcolare, 1929.

Caracterizarea etnografică a unui popor prin munca şi uneltele sale, ed. II 1929.

Preţul Lei 20.—

www.dacoromanica.ro